ARBEIDSGIVERFORENINGEN SPEKTER

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019
0032 Oslo

Oslo, 31.10.2016

Vår ref.
HS 50/69833

Deres ref.
16/72407

Høringssvar – Forslag til endringer i Folketrygdlovens kap. II om arbeidsavklaringspenger. En mer arbeidsrettet AAP-ordning

Det vises til høringsbrev av 08.07.16 om forslag til endringer i reglene for rett til arbeidsavklaringspenger (AAP). Under følger Spekters kommentarer til departementets forslag til endringer.

Spekter støtter departementets intensjon om å styrke insentivene til arbeid og aktivitet ved å gi en raskere avklaring av stønadsmottakernes arbeidsevne. Gode, velfungerende velferdsordninger som stimulerer til arbeid og aktivitet er viktig for både enkeltindividet, arbeidsgiverne og samfunnet, og deltakelse i arbeidslivet bidrar til å sikre levestandard og gode velferdstjenester.

Ved innføring av AAP i 2010 var hensikten at den samlede varigheten av inntektssikringsordningen skulle reduseres sammenlignet med tre ordningene som AAP erstattet; rehabiliterings- og attføringspenger og midlertidig uførestønad. Den maksimale varigheten ble som følge av det satt til 4 år med mulighet for forlengelse. Som det fremkommer av høringsnotatet, tyder undersøkelser gjort av NAV på at innføringen av AAP *ikke* har ført til redusert varighet av ytelsene. Det er derfor all grunn til å se nærmere på om regelverket har en hensiktsmessig innretning.

Erfaring og forskning viser en sammenheng mellom langvarig mottak av trygdeordninger og varig frafall fra arbeidslivet. Evalueringer gjort av AAP-ordningen viser også at aktivitetskrav er lite brukt overfor mottakere av AAP i motsetning til andre inntektssikringsordninger. Arbeidsgivere har i henhold til arbeidsmiljølovens regler en omfattende oppfølgings- og tilretteleggingsplikt overfor ansatte som er fraværende og mottar AAP. Spekter mener det er viktig å øke overgangen til arbeid. Derfor bør den maksimale varigheten som det er mulig å motta AAP reduseres, samtidig som det vil være viktig med tettere oppfølging og flere stoppunkter for vurdering av hvorvidt vilkårene for AAP fremdeles er tilstede.

ARBEIDSGIVERFORENINGEN SPEKTER
PB 7052 Majorstuen, 0306 Oslo // Besøksadr: Sørkedalsveien 6 // T: (+47) 47 65 70 00 // E: post@spekter.no // www.spekter.no // Org. nr.: 871 281 602

ARBEIDSGIVERFORENINGEN SPEKTER

Samhandling mellom NAV og arbeidsgiver
Mange av Spekters medlemsvirksomheter etterlyser en nærmere samhandling med NAV tidlig i sykepengeperioden. Ansatte som har manglende arbeidsevne i stillingen og virksomheten de er ansatt i, vil kunne ha arbeidsevne i en annen type stilling eller virksomhet. Dette blir ofte ikke avklart før den ansatte har gått over på AAP. Tidligere avklaring av arbeidsevnen og bruk av det virkemiddelapparatet NAV har til blant annet omskolering, vil i mange tilfeller kunne korte ned tiden den ansatte er ute av arbeid. Med dagens system nedlegges det store ressurser fra arbeidsgiver i oppfølging av sykemeldte som ikke har arbeidsevne til å bli i sin nåværende stilling. Ved overgang til AAP er det Spekters erfaring, at NAV i sin videre oppfølging ikke bygger videre på den oppfølgingen som arbeidsgiver allerede har gjort i sykepengeperioden. Dette vil kunne forlenge perioden med fravær fra yrkeslivet.

Arbeidsgivers oppfølgings- og tilretteleggingsplikt og krav om oppfølgingsplan, følger av arbeidsmiljølovens regler og folketrygdlovens regler når det gjelder sykepengeperioden. Ved overgangen til AAP, vil NAV utarbeide en egen aktivitetsplan hvor AAP er et forhold mellom NAV og mottakeren av AAP. Arbeidsgiver vil imidlertid etter utløpet av sykepengeperioden fortsette sin oppfølgingsplikt. I mange tilfeller vil dette ikke være koordinert med NAV, og arbeidsgiver har heller ikke kjennskap til innholdet i NAVs aktivitetsplan.

Det er også en erfaring fra mange medlemsvirksomheter at man etter dialogmøte 2 ikke har kontakt med NAV, og at dialogmøte 3 er vanskelig å få gjennomført.

Spekter etterlyser en nærmere beskrivelse av samhandlingen mellom NAV og arbeidsgiver. I tillegg savner vi forslag til mer aktiv bruk av sykepengeperioden og mer sømløse overganger mellom sykepengeperioden og AAP.

Kravet til sykdom og nedsatt arbeidsevne
Spekter støtter departementets forslag om å tydeliggjøre helse som inngangsvilkår til AAP. Tydeliggjøring av vilkår for å få innvilget AAP vil bidra til mer treffsikker bruk av ressurser og virkemiddelapparat. Innstramning i en ytelse kan imidlertid føre til økt bruk av andre ytelser. Ved å tydeliggjøre helse som vilkår til AAP, vil tilstrømningen til bla arbeidsledighetstrygd kunne øke. Kanalisering til riktig trygdeytelse tidligst mulig vil føre til riktigere bruk av ressurser og virkemidler, og vil også kunne føre til kortere stønadsløp.

Varighet
Erfaring og forskning viser at langvarig fravær øker faren for varig fravær fra arbeidslivet. Som nevnt i høringsnotatet, skal imidlertid varigheten på ytelsen balansere hensynet til tilstrekkelig tid til behandling og hindre press på for tidlig overgang til uførepensjon. Spekter støtter forslaget om et kortere stønadsløp. Spekter støtter også departementets vurdering av at mindre adgang til å benytte unntaksadgang, vil legge press på både NAV og stønadsmottakeren til å bruke den ordinære stønadsperioden mest mulig aktivt.

Av de modellene som er foreslått mener Spekter at modell 2 er den som sikrer best tilknytning til arbeidslivet, samtidig som den tar høyde for at personer med langvarig sykdomforløp ikke faller ut av ordningen. Spekter støtter også departementets forslag om å utvide perioden man kan arbeide 80 %

fra 6 måneder til 12 måneder uten at AAP faller bort. Dette vil kunne utløse mere arbeidskraft og føre til en mer gradvis opptrapping før tilbakekomst til arbeidet.

Man kunne også vurdert et system hvor arbeidstaker kan forsøke seg i 80 % mer enn én gang. Det kan tenkes at helsetilstanden forverrer seg en periode, for så å bedre seg igjen. En mulighet for flere forsøk, vil kunne støtte en mer gradvis tilbakeføring til arbeidslivet og styrke arbeidsinsentivene.

Oppfølging
Departementet foreslår en mer målrettet oppfølging enn tidligere. Det vises til at mange mottakere av arbeidsavklaringspenger i dag ikke får den oppfølgingen de har krav på. Man ønsker å sette fokus på den enkelte mottakers behov for bistand til å komme i arbeid. Det er positivt. Vi er imidlertid kritiske til at det ikke er foreslått hyppigere oppfølgingspunkter enn tidligere, og stiller spørsmål ved om det er tilstrekkelig at det stilles krav om at det ikke skal gå mer enn tolv måneder mellom hvert oppfølgingspunkt. Dette vil kreve økt ressursbruk fra NAVs side og vi ser heller ikke at dette er vurdert i høringsnotatet.

Det er positivt at arbeidet for unge prioriteres i større grad enn i dag, og at det etableres ordninger som gir NAV bedre anledning til å tilpasse tilbud etter individuelle behov. Andelen unge som mottar ytelser er stor og økende. Sintef evaluerte ordningen i 2014, og kom fram til at inngangskriteriene bør praktiseres strengere når det gjelder unge. Denne gruppen har ofte sammensatte behov. Spekter støtter det varslede forsøket med tilbud (i samarbeid med kommunene) som rettes spesielt mot denne gruppen.

Arbeidsavklaringspenger når man ikke har opparbeidet seg rett til sykepenger
Spekter støtter departementets forslag om at et medlem kan gis rett til AAP i en kortvarig periode, der hvor vedkommende etter utløpet av sykepengeperioden fortsatt er eller på nytt blir syk og hvor dette er av forbigående art. Spekter anser det som hensiktsmessig at man i slike tilfeller har mulighet til å forlenge inntektssikringen der hvor det er nødvendig. Man unngår derved unødig bruk av ressurser til utarbeidelse og gjennomføring av aktivitetsplan hvor dette ikke er hensiktsmessig. Spekter erfarer at mange ansatte av økonomiske grunner kommer tilbake til jobb når sykepengerettighetene, uten at den ansatte igjen er fullt arbeidsfør. Dette kan være problematisk både for den ansatte og arbeidsgiver. Spekter er imidlertid av den oppfatning at et fravær i ytterligere 6 måneder, er av en så lang varighet at det bør utarbeides aktivitetsplan, og at perioden bør begrenses til maksimalt 3 måneder. De 3 månedene kan tas sammenhengende eller periodevis, dog slik at tre måneders-perioden begynner å løpe fra første uttak uavhengig av om perioden tas ut sammenhengende eller stykkevis.

ARBEIDSGIVERFORENINGEN SPEKTER

Foreldrepenger som opptjeningsgrunnlag til sykepenger
Spekter støtter departementets forslag om at foreldrepenger opptjent på bakgrunn av AAP ikke likestilles med krav om forutgående arbeid ved opptjening av ny rett til sykepenger. Spekter deler departementets vurdering av at arbeidsavklaringspenger ikke skal gi grunnlag for ny rett til sykepenger. Foreldrepenger opptjent på grunnlag av AAP er en uthuling av dette prinsippet, hvis foreldrepenger opptjent på bakgrunn av AAP skal gi rett til ny sykepengeperiode.

Med vennlig hilsen
Arbeidsgiverforeningen Spekter

Anne-Kari Bratten
Administrerende direktør